

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

**ПРАКТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
ШКІЛЬНОГО КУРСУ БІОЛОГІЇ 11-го КЛАСУ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ**

Дипломна робота

Виконала: студентка 44 групи
природничого факультету
Муж Юлія В'ячеславівна

Науковий керівник:
доцент кафедри зоології
Мельниченко Руслана Костянтинівна

Житомир 2012

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Аналіз науково методичної і навчальної літератури.....	
1.1. Особливості профільного навчання біології у загальноосвітніх навчальних закладах України.....	6
1.2. Завдання і зміст навчання біології у старшій школі (11 класи), аналіз навчальних програм.....	32
1.3. Навчально – методичне забезпечення вивчення біології у 11 класі загально – освітніх навчальних закладів (аналіз основних підручників).	47
РОЗДІЛ 2. Методика організації і проведення практичної складової навчального курсу біології в старшій школі.....	
2.1. Роль лабораторних і практичних робіт при вивченні біології у старшій школі, їх класифікація.....	58
2.2. Загальні вимоги до організації і проведення лабораторних і практичних робіт у школі.....	64
РОЗДІЛ 3. Вимоги до техніки безпеки під час організації і проведення лабораторних і практичних робіт з біології.....	
3.1. Вимоги до приміщення кабінету (лабораторії) біології.....	7
3.2. Техніка безпеки при проведенні лабораторних і практичних робіт з біології.....	75
РОЗДІЛ 4. Дослідження практичного компоненту навчального курсу біології в старшій школі в умовах профільної організації навчання.....	
4.1. Методичні розробки до проведення лабораторних робіт з біології для учнів 11 – го класу.....	83
4.2. Методичні розробки до проведення практичних робіт з біології для учнів 11 – го класу.....	87
4.3. Організація і проведення лабораторного практикуму.....	110
4.4. Дослідження мотивації професійної діяльності студентів.....	127
ВИСНОВКИ.....	133
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	135
РЕЗЮМЕ.....	

ВИСНОВКИ

1. В умовах профільної організації навчання значно підвищуються вимоги до рівня підготовки вчителя біології, його знань, умінь та навичок.

2. Програма профільного рівня відрізняється обсягом понятійного апарату, глибиною розкриття понять, посиленням практичної складової програми. Методика навчання біології на профільному рівні має бути насичена прийомами, що сприяють розвитку самостійності, дослідницьких умінь, інформаційної грамотності учнів. Перспективним є використання діяльнісного підходу, дослідницьких методів, різноманітні види самостійних робіт, інформаційно – комунікаційних технологій. Якісному засвоєнню знань, розвитку біологічних компетенцій учнів сприятиме залучення їх до різноманітної проектної діяльності: дослідницької, творчої, інформаційної, практико – орієнтованої.

3. Практичну частину програми профільного рівня становлять лабораторні і практичні роботи, лабораторний і польовий практикум, призначенням яких є повторення, поглиблення, розширення та узагальнення знань, отриманих учнями у процесі вивчення теми чи розділу, розвиток та вдосконалення їх експериментальних вмінь та навичок. Поряд з цим у вчителів виникають проблеми методичного і матеріально-технічного забезпечення проведення лабораторних та практичних робіт з біології.

4. В результаті проведеного нами дослідження мотивації студентів ЖДУ до професійної діяльності було виявлено переважання внутрішньої мотивації студентів над зовнішньою (ВМ = 69,5%, ЗПМ + ЗНМ = 30,5%), а також переважання зовнішньої позитивної мотивації (21,35%) над зовнішньою негативною мотивацією (9,15%). Домінуючим мотиваційним комплексом навчання виступає комплекс «ВМ> ЗПМ> ЗНМ». Такий баланс мотивів (мотиваційний комплекс) мають 69,5% студентів.

5. Серед чинників, котрі впливають на вибір майбутньої професії, у студентів ЖДУ переважають вплив учителів, любов до предмету у школі (55,7 %), порада батьків та старших (42,3 %) та бажання отримати вищу освіту будь-де (17,3 % респондентів).

6. Серед студентів 51,9% бажає роботи у профільних та спеціалізованих класах природничого напрямку, проте 78,8 % стверджують, що така діяльність потребує додаткової підготовки випускника. Для цього з метою покращення професійної підготовки студентів необхідно: посилити формування у студентів навичок та умінь науково-дослідної роботи; посилити практичну спрямованість фахових предметів, збільшити кількість і різноманітність лабораторних і практичних робіт; застосовувати сучасні інтерактивні методи викладання, нестандартні форми, інноваційні технології навчання; вивчати актуальні проблеми і новітні досягнення сучасної біології і суміжних наук; посилити практичне спрямування предметів педагогічного і психологічного циклу; збільшити тривалість і частоту проходження педагогічних практик.

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну бакалаврську роботу

«Практичний компонент як важлива складова шкільного курсу біології

11-го класу в умовах профільної організації навчання»

студентки 4 курсу природничого факультету

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Муж Юлії В'ячеславівни

Проблема організації навчання – одна з найактуальніших проблем сьогодення. Згідно нормативних документів органів вищої влади старша школа функціонує як профільна. Профільне навчання забезпечує диференціацію освіти, створює оптимальні умови для виявлення задатків, розвитку інтересів і здібностей кожного учня, має на меті забезпечити більш глибоку підготовку старшокласників у тій галузі знань і діяльності, до яких у них сформувались стійкі інтереси і здібності. Посиленої уваги вчителя потребує організація діяльності учнів під час проведення лабораторних і практичних робіт.

Дипломна робота Муж Ю.В. присвячена організації і проведенню лабораторних і практичних робіт, лабораторного і польового практикуму при вивченні біології в старшій школі (11-ті класи) в умовах профільної організації навчання. Ці роботи потребують від вчителя фундаментальних знань з генетики, екології, еволюційного вчення. Завдяки практичному компоненту відбувається ефективно вивчення та узагальнення знань учнів про явища спадковості і мінливості організмів, вплив чинників навколишнього середовища на організм, структуру угруповань та екосистем організмів.

Бакалаврська робота є актуальною за тематикою і має практичний характер. Методичні розробки інструкцій до лабораторних і практичних робіт з біології, лабораторного і польового практикуму, можуть бути використані вчителями-біологами як навчально-методичний матеріал. Матеріали дослідження можуть використовуватись викладачами вищих навчальних закладів під час фахової підготовки майбутніх вчителів біології на заняттях зі шкільного курсу біології з методикою його викладання.

Позитивним є те, що матеріали дослідження Муж Ю.В. успішно пройшли апробацію під час педагогічної практики у школі, а також доповідалися на науковій вузівській конференції «Біологічні дослідження – 2012».

Робота відповідає усім вимогам до дипломних студентських робіт, грамотно оформлена, не містить суттєвих помилок і заслуговує відмінної оцінки.